

Esports | Actualitzat el 29/05/2021 a les 11:50

La copa que va volar al Portugal de Salazar per culpa dels pals quadrats

El cap de setmana en què Porto acull la final anglesa de la Lliga de Campions, fem memòria de la final de Berna de 1961, en la qual el Benfica va vèncer al Barça

El dictador Salazar, amb la plantilla del Benfica que va guanyar la Copa d'Europa de 1961 a Berna. | caisdoolhar.blogspot.com

Després de cinc anys consecutius de victòries madridistes a la Copa d'Europa, els aficionats blaugrana se les prometien molt felices quan, a les set del vespre del dimecres 31 de maig de 1961, ara fa tot just 60 anys, l'àrbitre suís Gottfried Dienst va xiular l'inici de la primera final de la màxima competició continental sense presència de l'equip presidit per Santiago Bernabéu.

El camí del Barça fins aquella final de Berna que va enfrontar-lo al Benfica portuguès havia estat d'allò més heroic. Als vuitens de final, un èpic gol de cap del davanter brasiler Evaristo va comportar que el totpoderós Reial Madrid, convertit en el principal ambaixador exterior del règim franquista, caigués per primera vegada eliminat de la Copa d'Europa. Per si no n'hi hagués prou, a la semifinal, l'equip català va necessitar un partit de desempat per desfer-se de l'Hamburg alemany.

Un matx que fa ser forçat per un gol agònic de l'hongarès Kocsis que, curiosament, no es va poder veure per televisió a Catalunya, ja que l'emissió es va tallar al minut 89 de partit, quan el Barça semblava eliminat, provocant que molts aficionats no s'assabentessin fins a l'endemà que el seu

equip havia forçat el desempat sobre la mateixa botzina.

*Diversos grups d'emigrants espanyols a Suïssa i Alemanya mostren el seu suport al Barça abans de la final.
Foto: @FootballArchive*

Tanta èpica prèvia feia presagiar que el Barça succeiria al seu etern rival en el palmarès de la Copa d'Europa i el gol inicial de Kocsis així semblava certificar-ho per a gran alegria del públic barcelonista aplegat al Wankdorfstadion de Berna per seguir en directe aquella final.

Un públic entre el qual hi havia una notable presència d'emigrants catalans i espanyols establerts a Suïssa, a França i a Alemanya que no es van voler perdre el partit i que es van fer notar amb les seves pancartes, entre les que destacava la de la comunitat catalana resident a Suïssa que, de ben segur, no va agradar gaire a les autoritats franquistes per la llengua i per l'única adscripció nacional catalana que els seus portadors hi afirmaven.

Pancarta dels catalans residents a Suïssa saludant l'equip blaugrana. Foto: Arxiu

L'eufòria inicial culer es va aigualir amb l'empat de José Aguas, el fill d'una família blanca de l'Angola colonial de la qual tant presumia el règim de Salazar, i es va convertir en desesperació amb el polèmic gol en pròpia porta del porter Ramallets, enlluernat pel sol després d'un malastruc cop de cap de Gensana. Per si la remuntada no fos prou difícil, Mário Coluna, un migcampista ofensiu fill de Moçambic, l'altra principal colònia portuguesa, va augmentar la diferència al marcador deu minuts després de l'inici de la segona part.

Tot i que Czibor va escurçar distàncies a un quart d'hora del final, el resultat ja no es va moure i l'equip portuguès va poder celebrar la seva primera Copa d'Europa. La decepció blaugrana va ser terrible, ja que l'autogol de Ramallets calia afegir-hi quatre pals que Kocsis, Kubala i Czibor havien realitzat en plena ofensiva blaugrana per capgirar el marcador.

La llegenda explica que si els pals del Wankdorfstadion haguessin estat rodons en lloc de quadrats, el Barça hauria conquerit aquell vespre de maig de 1961 la seva primera Copa d'Europa. Fins i tot hi ha qui apunta, erròniament, que la FIFA va decidir canviar-los arran d'aquell resultat injust. I diem erròniament perquè una dècada i mitja després de Berna, el Saint-Étienne francès va calcar la tragèdia blaugrana en perdre la màxima final continental davant del Bayern de Munic per culpa, novament, dels pals quadrats de l'estadi escocès de Hampden Park.

Un dels pals quadrats del Wankdorfstadion de Berna evita un gol del Barça. Foto: @SBelluga

Els qui van viure de manera especialment dramàtica aquella desfeta van ser els hongaresos Kocsis i Czibor que sis anys abans ja havien perdut el mundial en aquell mateix estadi i per culpa d'aquells mateixos pals quadrats en la final que va enfrontar-los a l'Alemanya federal. Evidenciant el sùmmum de la mala sort, Czibor havia estavellat dues pilotes als pals quadrats contra els germànics i una altra en la final contra el Benfica portuguès. Malgrat que les cròniques periodístiques van reconèixer la superioritat del Barça i van atribuir el resultat a la mala sort, el cert és que la Copa d'Europa va volar fins a Lisboa, desfermant l'alegria entre els aficionats i les autoritats dictatorials portugueses que van veure en aquell triomf l'oportunitat de legitimar el seu règim i exaltar les virtuts del seu imperi.

Milers d'aficionats reben als campions d'Europa a la seva arribada a Lisboa. Foto: @Bakero83

Mentre l'equip català plorava la derrota i s'endinsava en una crisi institucional i esportiva de gran magnitud, que va generar la famosa urgència històrica que no es va satisfer fins més de tres dècades després amb el triomf a Wembley, Portugal celebrava la victòria amb la concessió de la medalla al mèrit esportiu a tots els integrants de la plantilla d'aquell Benfica durant una recepció amb el president de la República, Américo Tomás, i el veritable home fort del règim, el dictador António Oliveira Salazar.

Tot i que Salazar no havia tingut històricament massa simpatia pel Benfica, a qui havia censurat l'himne i havia canviat la denominació popular de *vermelhos*, massa propera al pèrfid comunisme que combatia, per la d'*encarnados*, el dictador portuguès va saber veure que el triomf continental del Benfica, com havia succeït prèviament amb les victòries del Reial Madrid a la veïna Espanya franquista, podia servir per enllustar la imatge del règim i per anestesiar una mica més el poble.

Els jugadors del Benfica celebren el seu triomf a la final de la Copa d'Europa de 1961. Foto: @SouBenfica1904

Ho demostra el fet que, durant tota la setmana que va succeir a la victòria de Berna, la televisió portuguesa va emetre, diàriament, la repetició en diferit d'una final que servia per alimentar el sentiment patriòtic portuguès i exaltar les bondats del seu imperi. Sobretot, si tenim present que els herois d'aquella final de Berna van ser un angolès blanc i un moçambiquès negre, tota una metàfora del Portugal imperial malgrat que, més endavant, Mário Coluna abraçés la causa de la independència de Moçambic.

Per si no n'hi hagués prou, el club estava presidit per Maurício Vieira de Brito, un altre blanc nascut a l'Angola colonial, on la seva família havia fet fortuna gràcies a un comerç del café que ell havia traslladat a Lisboa, on s'havia convertit en un empresari d'èxit i en president del popular Benfica, un càrrec que prèviament havien ocupat diversos opositors a Salazar, evidenciant la distància existent entre el club lisboeta i el règim dictatorial abans dels seus triomfs europeus.

Un fet que accentuava aquesta idea d'orgull imperial era que el Benfica portuguès s'havia

convertit en el primer campió d'Europa a jugar sense ni un sol futbolista estranger a les seves files, tenint present que Angola i Moçambic eren considerats aleshores territoris portuguesos a tots els efectes. Una circumstància que el règim de Salazar va aprofitar per reforçar el seu discurs nacionalista i imperial.

*Les dues copes d'Europa guanyades pel Benfica els anys 1961 i 1962 amb la Copa Llatina de 1962 al mig.
Foto: Pinterest*

El triomf del Benfica a Berna, que es va repetir l'any següent a Amsterdam quan els *encarnados* van derrotar el Reial Madrid per 5-3 amb el moçambiquès Eusébio, que el 1961 tot just acabava de debutar, com a gran protagonista, va servir per popularitzar la imatge del règim dictatorial com el Portugal de les tres F: Fado, Fàtima i Futbol. És a dir, música popular, religió i pilota, tres de les grans passions dels portuguesos de l'època.

Si bé la descripció no deixa de ser certa, també ho és que Salazar preferia més aviat el triumvirat format per Déu, Pàtria i Família, molt més d'acord amb la seva visió conservadora del món. De fet, des de l'origen de l'Estado Novo, la dictadura autoritària portuguesa que Salazar encapçalava, el seu principal home fort s'havia oposat al professionalisme en l'esport i havia mirat amb cert recel un futbol que considerava excessivament modern.

No va ser fins al 30 de maig de 1960, un any abans de la victòria del Benfica a la final de Berna, que Portugal no va adoptar una llei que permetia la professionalització de l'esport. Un text legal

que el règim va adoptar segurament sense gran convicció, però que li va permetre apropiat-se, poc després, de les grans victòries europees del Benfica, que es va convertir en el millor ambaixador internacional del seu imperi. I tot, gràcies als pals quadrats del Wankdorfstadion de Berna que van ser, alhora, una benedicció pel Benfica i un terrible malson pels davanters blaugrana.